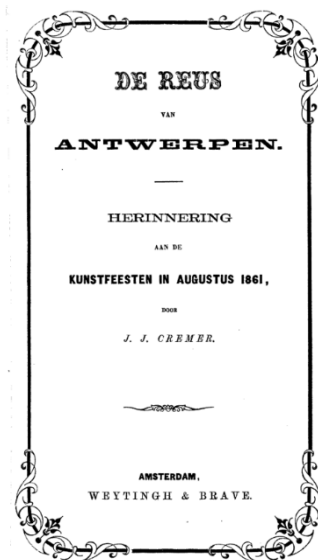

J.J. Cremer. Een Europeaan?

In augustus 1861 bezoekt J.J. Cremer met zijn kunst- en letterkundige vrienden in Antwerpen de kunstfeesten. Daar komt hij in contact met kunstenaars uit heel Europa. Cremer deed er veel internationale contacten op en was buitengewoon enthousiast over de onderlinge sfeer van saamhorigheid en vrede.

Naar aanleiding van dit bezoek schreef hij 'De reus van Antwerpen', een van de minder bekende werken van J.J. Cremer.

In dit werk is er bij Cremer een **zeer duidelijk enthousiasme** zichtbaar voor internationale, en met name **Europese, samenwerking** en eenheid. Dit enthousiasme wordt door hem volledig gekoppeld aan de rol van de kunst en de kunstenaar als drijvende krachten.

Cremer beschouwt de kunstfeesten een **triomf van de Europese eenheidsgedachte**. Dit enthousiasme manifesteert zich op de volgende punten.

1. De roep om eenheid en verbroedering:

Het centrale thema van de "reus der negentiende eeuw" — de positieve, moderne geest van Antwerpen — is de **"zucht naar éénheid voor alle strijders der gedachte"** en de **"zucht tot inniger verbroedering voor alle zonen der kunst"**. Cremer juicht de bijeenkomst toe omdat deze grootsche wrijving van gedachten in het leven werd geroepen door deze **reuzengeest**.

2. Het verwelkomen van Europa.

Antwerpen wordt geprezen omdat de stad haar poorten **"wijd, wijde ontsloot, en gansch het kunstlievend Europa als gast dorst nooden"**. Tijdens deze feesten werden meer dan **"tienmaal honderd strijders der gedachte"** uit Noord en Zuid verwelkomd.

De deelnemende naties of volkeren worden met grote warmte genoemd, wat de pan-Europese omvang van de samenwerking benadrukt:

- **Rus en Italiaan** drukten elkaar "als broeders van eenen stam met warmte aan 't harte".
- De zonen van het **magtige Albion** (Groot-Brittannië), het kloeke **Germanje** (Duitsland), en het stoute **Frankrijk** wijdden hun aller moeder een heildronk.
- **Zuid- en Noord-Nederlanders** roemden één taal en juichten samen.
- De feestcantate roept de verschillende volken op: **"Frères du Nord, Ruses, Germains, Bataves, Fils d'Albion, vous qu'entourent les mers, Unissez vous, pour les arts plus d'entraves, Par vos travaux etonnez l'univers!"**.
- Zelfs voor **Italië** wordt gehoopt dat hun leed zal eindigen en dat het land opnieuw een Raphaël zal voortbrengen.

De vlaggen en wapenschilden van **"velerlei natie"** die langs de Antwerpse straten hingen, riepen de namen toe van hen die men gastvrij ontving.

3. Kunst als brug en middel tot vrede

Cremer ziet de samenwerking niet als een doel op zich, maar als een middel om **universele vrede** te bereiken, gedragen door kunst en broederschap. Het uiteindelijke doel is om **"la paix universelle"** te stichten, gebaseerd op talent en broederschap (*sur le talent et la fraternité*). Dit internationale congres bewees dat mannen met verschillende geboortes, bekwaamheden, ontwikkeling en godsdienst konden samenspreken **"zonder verstoring van den broederzin"**.

Cremer sluit zijn herinnering af met een krachtige boodschap over de afwezigheid van grenzen:

"God zegene u, heerlijk lustoord der kunst! en - zij er een grens tusschen 't Zuid en het Noord, **in het rijk der kunst bestaan geene grenzen: Broeders voorwaarts! Eenheid, Vooruitgang**, blijve de leuze, en thans voor het laatst : **UW KUNST WERKE MEË TOT DE VREDE OP AARDE!"**.

Het enthousiasme voor de samenwerking is dus onlosmakelijk verbonden met de overtuiging dat kunst de macht heeft om **oorlog** (*burgeroorlog, bloediger godsdienstkrijg*) en **haat** te overwinnen en te leiden tot *Vrede, vrede op aarde*.

Nog geen tien jaar later schreef Cremer de 'Oorlog een noodzakelijk kwaad' naar aanleiding van de Frans-Duitse oorlog van 1870 en was hij een illusie armer.

Laatst bijgewerkt: 7 december 2025.

